

Др Ксенија ВЛАШКОВИЋ*

ОБАВЕЗНОСТ АРБИТРАЖЕ ПРЕМА НЕМАЧКОМ ЗАКОНУ О ПРОНАЛАСЦИМА ИЗ РАДНОГ ОДНОСА

Резиме

Немачким Законом о проналасцима из радног односа нису регулисани само проналасци, него и предлози за техничка унапређења, која се не могу заштитити искључивим правом. Нарочити значај припада квалификованим техничким унапређењима. За њих се исплаћује накнада применом законских одредаба које важе за проналаске, чиме се наглашава интерес радника као ствараоца иновација. Тиме је створен систем заштите примерен значају творевина насталих у радном односу и пружен снажан подстицај за њихов даљи развој. Овим законом предвиђено је и обавезно мирно решавање спорова, што је начелни услов за покретање поступка пред надлежним судом. Арбитражни поступак се спроводи пред Арбитражним одбором, формираним при немачком Уреду за патенте и живоге.

Кључне речи: проналасци настали у радном односу, техничка унапређења, примерена накнада, арбитражни споразум, судска надлежност.

I Увод

Проналасци настали у радном односу су по својој природи исти као и сви други. То значи да морају испуњавати све услове за стицање патентне заштите (новост, инвентивни ниво и индустријска применљивост). Поред тога, иста су и овлашћења која су садржана у одговарајућим патентима. Међутим, главна разлика постоји у вези са питањем ко има право на патент. Наиме, основно начело патентног права је да проналазак припада проналазачу, па тиме и патент. Проналасци из радног односа настају у специфичном амбијенту, што условљава и промењени при-

* Сарадник Ректората Универзитета у Крагујевцу

ступ у погледу стицања патента. Специфичност амбијента огледа се у томе да је послодавац уложио финансијска и техничка средства и истовремено исплаћује радника за обављене послове, чиме се омогућава да имовинскоправна компонента патента припада послодавцу, а лично-правна раднику-проналазачу. То значи да се примењује начело које своју основу има у радном праву. Неопходност развоја иновација, као доминантна карактеристика савремене привреде, ипак захтева дефинисање посебних правних регулатива, чији је циљ да се у што вишој мери усагласе и уравнотеже интереси послодавца и радника-проналазача. Ту није реч само о проналасцима, него и о другим творевинама, као што су техничка унапређења која, с обзиром на своје карактеристике, не испуњавају услове за заштиту патентом. Међутим, ове творевине имају велики значај са становишта побољшања техничког нивоа предузећа и његове позиције на тржишту, па се поставља и питање њихове правне заштите.

Проналасци настали у радном односу су, у неким земљама, регулисани у оквиру радног права, у другим законом о патентима, а у трећим законом о интелектуалној својини.¹ Сложеност ове проблематике, бројност и различитост интереса, укрштање елемената различитих грана права има за последицу да на међународном плану, као ни у Европској унији није једнообразно уређен правни статус таквих интелектуалних творевина.²

У Немачкој је ова материја регулисана посебним Законом о проналасцима насталим у радном односу (нем. *Gesetz über Arbeitnehmererfindungen*, у даљем тексту: *ArbnErfG*), што је специфичност немачког права.³ Наведени закон је *lex specialis* у односу на немачки Закон о патенту.⁴

Основ за истраживање у овом раду је управо чињеница да у Немачкој постоји Закон о проналасцима насталим у радном односу. Њиме су обухваћени не само проналасци, него и техничка унапређења. Закон се одликује диференцираним и избалансираним приступом према

1 Слободан Марковић, *Патентно право*, Номос, Београд 1997, 350.-355.

2 Joseph Straus, „Arbeitnehmererfinderrecht: Grundlagen und Möglichkeiten der Rechtsangleichung”, *GRUR Int* 5/1990, 355.

3 Синиша Варга, *Право индустријске својине*, Крагујевац 2010, 59; Слободан Марковић, „Неки аспекти регулисања права на проналазак створеног у радном односу”, *Право и привреда* 5-8/1997, 802.

4 Романа Матановац Вучковић, Ивана Кунда, „Материјалноправно и колизијскоправно уређење интелектуалног власништва насталог у радном односу”, *Зборник Правног факултета у Ријеци* бр. 1/2011, 78.

наведеним творевинама, а његов стимулативни карактер за настанак иновација је нарочито изражен. Под одређеним условима, *ArbnErfG* прописује обавезан поступак пред Арбитражним одбором, као и његову надлежност.

II Подручје примене немачког Закона о проналасцима из радног односа

Примена *ArbnErfG* јешира и обухватнија у поређењу са његовим називом.⁵ Наиме, наведени закон се не односи само на проналаске, него и на предлоге за техничка унапређења, па је различита и садржина одговарајућих норми и правних последица које из њих произилазе.⁶ Начелно постоје две врсте проналазака из радног односа. То су службени проналасци (нем. *Diensterfindungen*) и слободни проналасци (нем. *freie Erfindungen*). Службени проналасци су они који су настали за време трајања радног односа или службе, при извршавању обавеза које радник има, или се одлучујуће заснивају на искуствима или пословању предузећа. За ове проналаске прописане су детаљније обавезе у погледу поступања како радника, тако и послодавца. Наиме, радник који је створио службени проналазак обавезан је да га неодложно, у писаној форми, пријави послодавцу и да при томе јасно наведе да је реч о пријави проналаска. Поред тога, радник је у пријави дужан да опише технички задатак, његово решење и остварење проналаска, као и упутства или смернице које су му издате, до тада коришћена искуства или пословања предузећа. Послодавац је у обавези да раднику пријавиоцу проналаска, такође, у писаној форми потврди време пријема пријаве. По пријему пријаве послодавац има рок од четири месеца за изјашњење да ли ће за себе задржати проналазак.⁷ Раднику припада захтев на примерену накнаду, чим се послодавац изјасни да ће користити проналазак.⁸ Врста и висина накнаде одређује се у примереном року после изјаве послодавца, уговором између њега и радника. Међутим, у случају да се у примереном року не постигне споразум о накнади, послодавац је у обавези да утврди накнаду образложеном писаном изјавом раднику и да је исплати. Накнада се мора утврдити нај-

5 Markus Hoffmann, „Das Gesetz über Arbeitnehmererfindungen – Ein Exot auch für Arbeitsrechtler, Neue Justiz”, *Zeitschrift für Rechtsentwicklung und Rechtsprechung* 9/2013, 361.

6 Waldemar Reinfelder, Arbeitnehmererfindung und technische Verbesserungsvorschläge-Anreize für technische Innovation zwischen gesetzlicher Regulierung und betrieblicher Autonomie, доступно на: www.irut.jura.uni-erlangen.de/.../RechtundTechnikErlangen2011.p..., 12.2.2018.

7 § 6, *ArbnErfG*,

8 § 9 (1), *ArbnErfG*.

касније до истека периода од три месеца после стицања искључивог права. На утврђени износ накнаде радник може ставити приговор у року од два месеца, а уколико то не учини утврђени износ накнаде је обавезујући за обе стране.⁹ За одређивање висине накнаде одлучујуће чињенице су привредна применљивост проналаска, задаци и положај радника у предузећу, као и учешће предузећа у настанку проналаска. Према § 11, *ArbnErfG* предвиђено је да Савезни министар за рад доноси смернице о одређивању накнаде.

Послодавац је искључиво овлашћен и обавезан да проналазак пријави у домаћој земљи за стицање заштитног права. Он мора неодложно да поднесе пријаву. Међутим, ова обавеза послодавца не постоји у неким случајевима. Они су таксативно наведени и важе: 1) када је проналазак постао слободан; 2) када је радник сагласан да пријава не буде поднета; 3) када су испуњени услови за постојање пословне тајне. Проналазак се сматра слободним када се послодавац у писменој форми изјасни да не жели да стекне право на проналазак о којем га је обавестио радник. Овим проналасцима радник може слободно да располаже. На основу оправданих интереса предузећа, послодавац може да одустане од стицања заштитног права и да тиме проналазак задржи као пословну тајну, при чему је услов да се према раднику изјасни да је проналазак подобан за стицање заштите.¹⁰ Међутим, када послодавац сматра да проналазак није подобан за стицање заштите, тада може одустати од стицања искључивог права, ако се претходно обрати Арбитражном одбору у циљу постизања споразума о подобности за заштиту проналаска. Приликом утврђивања накнаде за проналазак који се задржава као пословна тајна морају се узети у обзир привредни губици, настали на страни радника зато што није стечено никакво искључиво право. Уколико послодавац не испуни обавезу пријаве проналаска, нити то не учини у накнадном примереном року, који му поставља радник, тада радник може да поднесе пријаву на име послодавца и о његовом трошку. За пријаву проналаска у иностранству важе посебна правила, нарочито ако послодавац не жели да стекне заштитна права у неким другим земљама.

Слободни проналасци су проналасци радника који су настали у време трајања радног односа или службе, а не испуњавају услове у смислу *ArbnErfG* за постојање службених проналазака. Међутим, радник је обавезан да свом послодавцу писменим путем и неодложно саопшти да је

9 § 12 (4), *ArbnErfG*.

10 § 17 (1), *ArbnErfG*.

створио такав проналазак. У саопштењу мора да опише проналазак у толикој мери да послодавац може да оцени да ли је реч о слободном проналаску. У случају да послодавац у року од три месеца од пријема радниковог саопштења не оспорава да је реч о слободном проналаску, тада се проналазак више не може захтевати као службени. Обавеза саопштавања слободних проналазака не постоји када је очигледно да проналазак није применљив у домену пословне активности предузећа у власништву послодавца. Радник је такође у обавези, за време трајања радног односа, да најпре понуди послодавцу барем неискључиво право за коришћење проналаска под примереним условима у случају да проналазак у моменту понуде спада у постојеће или припремано подручје делатности предузећа послодавца. Међутим, уколико послодавац сматра да услови понуде нису примерени, тада их, на захтев радника или послодавца, утврђује суд.¹¹

У смислу § 3, *ArbnErfG* предлози за техничким унапређењима садрже све оне техничке новине које нису подобне за заштиту патентом или корисним моделом. У оквиру ове категорије могу се разликовати тзв. квалификовани и прости предлози за побољшање.¹² Квалификовани су они предлози којима се за послодавца остварује позиција слична оној, стеченој на основу права индустријске својине. Сви други обухваћени су појмом простих предлога. Између квалификованих и простих предлога техничких унапређења постоји разлика у режиму заштите.¹³ Наиме, на квалификоване се у погледу плаћања примерене накнаде на одговарајући начин примењују одредбе које важе за проналаске, а остала питања нису регулисана овим законом, већ одредбама тарифних споразума или споразумима у оквиру предузећа. Овом регулативом се не може изменити законски пропис којим је регулисано питање исплате накнаде. За разлику од квалификованих, прости предлози су у потпуности регулисани тарифним споразумима и споразумима у оквиру предузећа.¹⁴ На пример, овим споразумима може се одлучивати да ли уопште постоји такав предлог и на који начин се накнада за њега исплаћује. Такође се може установити да се накнада не исплати уколико је предлог за техничко унапређење део делатности радника на коју је уговором обавезан.¹⁵

11 § 19, *ArbnErfG*.

12 Hoffmann, *наведени чланак*, 361.

13 Anette Gärtner, und Lisa Simon, „Reform des Arbeitnehmererfinderrechts - Chancen und Risiken Arbeitnehmererfinderrecht”, *Betriebs Berater* (BB) 31/2011, 1909.

14 Waldemar Reinfelder, *наведени чланак*, 7.

15 Bundesarbeitsgericht 9. Senat, Urteil vom 20.1.2004, 9 AZR 393/03, *Neue Zeitschrift für Arbeitsrecht* (NZA) 8/2004, 994.

У немачкој правној литератури се сматра да је подела на квалифициране и просте предлоге примерена реалности привредних токова у предузећима. Аутономно регулисање ове материје је подстицајно за иновативни развој, јер се избегава строго формализовани и законом предвиђени поступак.¹⁶

III Решавање спорова пред Арбитражним одбором

Уколико постоји спор о неком питању које је регулисано *ArbnErfG* предвиђен је арбитражни поступак. За његово спровођење при Уреду за патенте и жигове основан је Арбитражни одбор. Спровођење арбитражног поступка је обавезно и представља процесну претпоставку за подизање тужбе. Међутим, од овог начелног правила, у смислу § 37, ст. 2 - 5, *ArbnErfG* предвиђени су различити изузети, о којима ће посебно бити речи у овом раду.

У свим споровима између послодавца и радника који настају поводом *ArbnErfG* може увек да буде сазван Арбитражни одбор. Његов задатак је да покуша да спор реши мирним путем, тј. споразумом странака. Арбитражни одбор је основан при немачком Патентном уреду. Чине га председник, или његов заменик и два члана. Председника и његовог заменика именује Министар правде на рок од четири године. Чланови Одбора треба да поседују нарочита искуства на подручју технике у којем је настао проналазак или предлог за техничким унапређењем. Именује их председник Патентног уреда из реда чланова овог уреда за појединачни спорни случај.¹⁷ На предлог једног од учесника спора, састав Арбитражног одбора може бити проширен са по једним чланом из редова послодавца и радника. Председник врши надзор над Арбитражним одбором, а надзор над њим врши председник Уреда за патенте и жигове.

Арбитражни одбор се сазива на писмени захтев једне од странака у спору и неопходно је да садржи кратак опис чињеничног стања, као и име и адресу друге стране у поступку. Председник доставља другој страни писмени захтев, уз обавезу да се иста писмено у одређеном року изјасни о њему.

Своје закључке Одбор доноси већином гласова, формирајући на основу њих предлог споразума који мора бити образложен и потписан од свих чланова и доставља га странкама. Сматра се да је предлог споразума

16 Waldemar Reinfelder, наведени чланак, 6.

17 § 33, *ArbnErfG*.

прихваћен уколико једна од странака, у року од једног месеца по достави, не уложи писмени приговор.¹⁸

Поступак пред Арбитражним одбором се сматра неуспешним: 1) када се друга страна не изјасни писмено у оквиру одређеног рока о захтеву за сазивање арбитраже; 2) када друга страна одбије да уђе у поступак арбитраже; 3) када је један од учесника у року од месец дана по пријему предлога споразума уложио приговор Арбитражном одбору. Уколико постоји нека од наведених околности председник тада саопштава учесницима да је арбитражни споразум неуспешно завршен.

IV Решавање спорова пред судом

Права која су регулисана на основу *ArbnErfG* могу се истицати путем тужбе тек после спровођења поступка пред арбитражним телом. Ово правило, као што смо већ истакли, има неколико изузетака. Први изузетак односи се на случај да се тужбом истичу права из споразума према §§: 12, 19, 22 и 34, *ArbnErfG* или ако је тужба заснована на чињеници да споразум није правовољан. Друга група односи се на случај када је од сазивања арбитражног тела протекло више од шест месеци. Трећа група предвиђена је за случајеве када је радник искључен из предузећа. Четврта група изузетака се односи на случајеве када су се странке споразумеле да одустану од сазивања арбитражног тела. Овај споразум је могућ тек пошто је спор настao, а закључује се у писменој форми. На основу тога, можемо закључити да је првенство арбитражног поступка само формално обавезно и обе стране могу тужбом захтевати решавање спора.

За све спорове о проналасцима радника прописана је надлежност судова за спорове о патентима, без обзира на вредност спора. У оваквим поступцима примењују се прописи којима се регулише поступање у патентним стварима. Међутим, изузетак од надлежности ових судова постоји у случају да се спор искључиво односи на плаћање утврђене накнаде за настали проналазак. У таквим околностима, у којима патентноправна питања више немају никакву улогу, тужба се може подићи пред судовима за радне спорове.

У немачкој судској пракси нарочити значај има питање тумачења § 20, *ArbnErfG*. Овом одредбом регулисани су предлози техничких уна-

18 §§ 41, 44, 1042, 1050, немачког Закона о парничном поступку примењују се *mutatis mutandis* на поступак пред Арбитражним одбором.

пређења којима се послодавцу ствара повлашћена позиција, слична оној која се стиче искључивим правом индустријске својине.¹⁹ Наиме, у овом случају раднику према послодавцу припада захтев на примерену накнаду, одмах пошто послодавац отпочне са његовом применом. Ова одредба није била предвиђена у нацрту Закона, с образложењем да регулисање предлога за техничким унапређењем није у складу са систематиком закона који се првенствено односи на проналаске који су подобни за заштиту патентом. Међутим, Парламентарни одбор за индустријску својину и ауторско право је садашњу формулатију одредбе имплементирао у закон и тиме изашао у сусрет захтевима радника.²⁰ Наиме, таквим техничким предлозима за унапређењем на основу самог закона припада право на накнаду, без обзира што нису подобни за заштиту, јер стварају преимућство послодавцу које је слично монополу, све док не постану опште познати и док их само може он искоришћавати. Право на накнаду може се стећи само када се предлог за техничко унапређење искоришћава и важи само дотле док траје искоришћавање и позиција која је слична оној, стеченој искључивим патентним правом. Када је реч о статусу осталих предлога за побољшањем њихово регулисање остављено је тарифним уговорима или споразумима у оквиру предузећа.

Савезни врховни суд Немачке је посебно анализирао појам повлашћене позиције послодавца сличне оној, која се стиче искључивим правом. По становишту Суда, оваква позиција постоји када се осигурува фактички монопол.²¹ Правни монопол не може настати на основу предлога за техничким унапређењем, јер оно није обухваћено § 3, *ArbErfG*, који се односи на проналаске и корисне моделе као основе за стицање искључивог права. Из тог разлога, наведеним законом се не захтева позиција која одговара оној, стеченој на основу искључивог права, него само она која јој се ближи. Другим речима, није потребно да се сличност испољава у овлашћењу да се трећим лицима забрани употреба техничког унапређења. Наиме, доволно је да сличност може постојати у фактичкој могућности да само послодавац користи предмет предлога унапређења, а да је при томе искључено коришћење од стране конкурената. На основу такве могућности за постојање повлашћене позиције послодавца није битно да ли је предлог за техничко унапређење проглашен пословном

19 Пресуда Савезног врховног суда Немачке од 26.11.1968, Az.: X ZR 15/67 „Räumzange”, GRUR 3/1969, 341.

20 Joseph Straus, наведени чланак, 353-366.

21 Наведена пресуда Az.: X ZR 15/67 „Räumzange”, тач. 26 (д), 341.

тајном.²² Напротив, како је већ истакнуто, довољна је фактичка могућност да послодавац сам користи техничко унапређење. Обавеза плаћања накнаде не зависи од тога да ли послодавац предмет унапређења проглашава пословном тајном или то не чини.

Савезни врховни суд Немачке, супротно ставу ниже инстанце, сматра да се о могућности искључиве употребе техничког унапређења не може говорити у случају да га конкуренти не примењују, иако им је познато. Тачно је да искоришћавање предлога за унапређењем и у таквом случају може послодавцу да пружи реално преимућство у конкуренцији. Међутим, ова позиција није слична с позицијом која настаје на основу права индустријске својине. Наиме, не постоји монополски карактер који је суштински елемент права индустријске својине. Околност да су конкуренти у могућности да се упознају са техничким унапређењем нема за последицу да се не примењује § 20, ст. 1, *ArbnErfG*, јер она може бити везана са најразличитијим тешкоћама. То значи да је позиција послодавца у којој искључиво искоришћава предлог за техничко унапређење елиминисана само када се конкуренти, без нарочитих тешкоћа, могу упознати са техничком новином. На могућност искључивог искоришћавања предлога за унапређењем штетно се одражава околност да га конкуренти могу упознати одмах после почетка коришћења од стране послодавца.²³ Поред тога, штетно делује и околност када се конкуренти с унапређењем могу упознати у кратком временском периоду, на пример, истраживањем предмета у којем се материјализује побољшање. О преимућству послодавца, које је слично ономе, заснованом на праву индустријске својине, може се говорити само у случају да се оно од почетка карактерише извесном постојаношћу и трајношћу. Преимућство послодавца настаје у случају да конкуренти нису у могућности да, у наведеном смислу, упознају техничко унапређење или да га могу реализовати уз извесне тешкоће, а нестаје за будуће време када фактички постане познато.²⁴ Другим речима, за оцену да ли се предлогом за техничко унапређење ствара преимућство послодавца у смислу § 20, ст. 1, *ArbnErfG* одлучујуће је да ли је послодавац на почетку имао могућност искључивог икоришћавања за неко минимално време.

22 Исто, тач. 30, 341.

23 Пресуда Савезног врховног суда Немачке од 16.12.2014, 9 AZR 431/13, доступно на: <https://dejure.org/.../rechtsprechung?...%20AZR%20431%2F..., 12.3.2018.>

24 Наведена пресуда Az.: X ZR 15/67 „Räumzange”, тач. 37 (ци), 341.

Тумачећи појам квалификованих предлога за техничко унапређење, Савезни врховни суд Немачке истиче да законски захтев за накнаду постоји само за случајеве њиховог искоришћавања, а при том се морају узети у обзир и интереси предузећа. Радник мора прихватити губитак својства новости које је засновано на условима пословања предузећа.²⁵ Наиме, он према наведеном параграфу може да учествује само у користима које послодавац остварује употребом техничког унапређења, према приликама у оквиру самог предузећа. Из тог разлога неопходно је испитати на основу којих интереса предузећа послодавац објављује техничко унапређење и на основу којих разлога га не задржава као пословну тајну. Ови разлози се морају сагледати у вези са интересима радника, уколико се објавом послодавца елиминише нарочито преимућство које је дефинисано § 20, ст. 1, *ArbnErfG*.²⁶

V Закључак

ArbnErfG је поделом творевина које настају у радном односу на три групе створио систем заштите који је примерен квалитету и значају иновација. Проналасци који имају статус проналазака насталих у радном односу детаљно су регулисани овим законом. Посебна карактеристика *ArbnErfG* је уређивање квалификованих техничких унапређења. Њихова суштина огледа се у чињеници да се таквим творевинама за послодавца остварује положај сличан ономе, насталом на основу искључивих права индустријске својине. Таквим регулисањем узети су у обзир интереси радника, јер им припада право на накнаду, која се исплаћује на основу прописа важећих за проналаске. Она су регулисана законским одредбама само у смислу исплате примерене накнаде, при чему се на одговарајући начин примењују одредбе које се односе на проналаске. Сва друга питања остављена су аутономном регулисању странака у оквиру тарифних уговора и споразума у оквиру предузећа. Проста техничка унапређења су, у свим аспектима, укључујући и исплату накнаде, остављена аутономном регулисању странака у оквиру тарифних уговора и споразума у предузећу. На тај начин остварују се подстицаји за настанак иновација, јер ови предлози нису регулисани строго формализованим правилима, која су прописана законом. При томе се нарочито узима у обзир чињеница да

25 Исто, тач. 35, 341.

26 Пресуда Савезног врховног суда Немачке од 18.5.2010, Az.: X ZR 79/07 „Steuervorrichtung”, тач. 34 и тач. 43, GRUR 9/2010, 817-822.

техничка унапређења могу, у финансијском смислу, бити од великог значаја за предузеће у којем су настала.

ArbnErfG предвиђа и могућност мирног решавања спорова пред Арбитражним одбором, који је установљен при немачком Уреду за патенте и животе. У погледу улоге и значаја Арбитражног тела закон није у потпуности доследан. Наиме, *ArbnErfG* предвиђа да се тужба може подићи тек пошто је спроведен арбитражни поступак. Међутим, на другој страни исти закон предвиђа различите изузетке у погледу обавезности арбитражног поступка.

За спорове о проналасцима из радног односа искључиво су надлежна грађанска одељења при земаљским судовима. При томе се применjuју прописи о поступку у патентним споровима. Изузетак од надлежности редовних судова постоји када је предмет спора искључиво исплата накнаде утврђене за проналазак. У том случају, патентноправна питања више немају никакав значај па се тужба може поднети радним судовима. Квалификувана техничка унапређења, у смислу § 20, ст. 1, *ArbnErfG*, претходно се решавају у поступку пред Арбитражним одбором, што не важи за случај простих техничких унапређења. У споровима о предлоzима за техничко унапређење надлежни су искључиво радни судови. Надлежност радних судова односи се на питање да ли уопште постоји предлог за техничким унапређењем, али и на питање накнаде која, по том основу, припадају раднику-проналазачу.

Ksenija VLAŠKOVIĆ, PhD
Associate of the University of Kragujevac

ARBITRATION OBLIGATION ACCORDING TO THE GERMAN LAW ON EMPLOYEES' INVENTIONS

Summary

Apart from regulating inventions, the German Law on Employees' Inventions also regulates propositions for technical improvements, which cannot be protected by perquisite. Qualified technical improvements are of special importance. Compensations are paid for them by applying legal provisions applicable to the inventions, which emphasizes the interest of workers as creators of innovations. In this way a system of protection is created, which is adjusted to the significance of inventions created during employment, and a strong impetuous for their further development is provided. This law also provides the obligatory peaceful settlement of disputes, which is a prerequisite for initiating proceedings before a competent court. Arbitration proceedings shall be conducted before the Arbitration Committee established by the German Patent and Trademarks Office.

Key words: *employee inventions, technical improvements, suitable compensation, arbitration agreement, judicial jurisdiction.*